TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. vasario 28 d.*

„Apeliacinis skundas — Europos Sąjungos deliktinė atsakomybė — Pažeidimų, susijusių su jautienos eksporto į Jordaniją grąžinamosiomis išmokomis, konstatavimas — OLAF tyrimai — OLAF išvadų pateikimas nacionalinėms valdžios institucijoms — Garantijų pateikimas — Prašymas padengti su tuo susijusias išlaidas — Priežastinis ryšys — Priešpriešinis apeliacinis skundas — Senaties terminas — Eigos pradžia“

Byloje C-460/09 P,

dėl 2009 m. lapkričio 18 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Inalca SpA – Industria Alimentari Carni, įsteigta Castelvetro (Italija),

Cremonini SpA, įsteigta Castelvetro,

atstovaujamos *avvocati* C. D’Andria ir F. Sciaudone,

apeliantės,

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

Europos Komisijai, atstovaujamai V. Di Bucci ir P. Rossi, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai A. Borg Barthet, E. Levits, J-J. Kasel (pranešėjas) ir M. Safjan,

generalinis advokatas N. Jääskinen,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2012 m. vasario 9 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2012 m. spalio 18 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: italų.

Sprendimą

1 Apeliaciniu skundu *Inalca SpA – Industria Alimentari Carni* (toliau – *Inalca*) ir *Cremonini SpA* (toliau – *Cremonini*) prašo panaikinti 2009 m. rugsėjo 4 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo (dabar – Europos Bendrijų Bendrasis Teismas) nutartį *Inalca ir Cremonini prieš Komisiją* (T-174/06, toliau – skundžiama nutartis); ja atmestas jų ieškinys, kuriuo prašoma atlyginti žalą, apeliančių tariamai patirtą dėl Italijos valdžios institucijoms apie jas pateiktų išvadų, padarytų Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) atlikus tyrimą siekiant patikrinti kai kurių jautienos eksporto į Jordaniją grąžinamųjų išmokų teisėtumą.

Ginčo aplinkybės

2 Toliau pateikiamas trumpas faktinių aplinkybių, pateiktų skundžiamos nutarties 1–20 punktuose, išdėstymas.

3 *Inalca* ir *Cremonini* priklauso bendrovių grupei, vykdančiai maisto produktų gamybos ir platinimo maitinimo įstaigoms veiklą bei užsiimančiai maitinimo veikla.

4 Po to, kai 1998 m. vasario ir kovo mėn. Jordanijoje buvo atliktas tyrimas dėl eksporto grąžinamųjų išmokų už žemės ūkio produktus sistemos, 1998 m. liepos 6 d. laišku Sukčiavimo prevencijos koordinavimo padalinys (UCLAF), kuris yra OLAF pirmtakas, informavo Italijos valdžios institucijas, kad iš 37 978 tonų iš Europos bendrijos be muitinės deklaracijų į Jordaniją eksportuotos jautienos 2 272 tonos buvo iš Italijos. Šiame laiške UCLAF, be kita ko, paragino Italijos valdžios institucijas išsiaiškinti eksportuotojo pavadinimą, kad būtų pradėta eksporto grąžinamųjų išmokų susigrąžinimo procedūra ir, jeigu bus nustatytas bendrininkavimas, baudžiamasis persekiojimas.

5 1999 m. sausio 15 d. laiškais kompetentinga Italijos valdžios institucija informavo *Inalca* ir *Cremonini* apie sprendimus dėl ginčijamų eksporto grąžinamųjų išmokų susigrąžinimo, kuriuos *Inalca* ir *Cremonini* apskundė administracine tvarka. Administraciniai skundai buvo atmesti 2000 m. kovo 7 d. sprendimais.

6 1999 m. vasario 16 d. Italijos finansų ministerija UCLAF tyrimo rezultatus perdavė kompetentingai teisminei institucijai; teisėtiems *Inalca* ir *Cremonini* atstovams buvo pradėtas baudžiamasis procesas.

7 1999 m. lapkričio 30 d. *Inalca* ir *Cremonini* parengė du laidavimo raštus siekdamos, kad būtų sustabdyta grąžintinų sumų susigrąžinimo procedūra.

8 Baudžiamasis procesas buvo nutrauktas 2002 m. gruodžio 18 dieną. 2004 m. sausio 16 d. *Tribunale civile di Roma* (Romos civilinių bylų teismas) sprendimu buvo pripažinta, kad 1999 m. sausio 15 d. sprendime dėl susigrąžinimo *Inalca* pateikti kaltinimai yra nepagrįsti ir kad *Inalca* neprivalo sumokėti reikalaujamos grąžinti sumos. 2005 m. balandžio 27 d. sprendimu šis teismas pateikė tokias pačias išvadas dėl *Cremonini*.

9 2004 m. kovo 22 ir 23 d. laiškais buvo patenkintas *Inalca* prašymas atšaukti su ja susijusį 1999 m. sausio 15 d. sprendimą dėl susigrąžinimo, o šios bendrovės pateiktas laidavimo raštas buvo grąžintas. Be to, 2004 m. gruodžio 22 ir 23 d. laiškais buvo patenkintas *Cremonini* prašymas atšaukti su ja susijusį 1999 m. sausio 15 d. sprendimą dėl susigrąžinimo, o šios bendrovės pateiktas laidavimo raštas taip pat grąžintas.

10 2005 m. sausio 27 d. laišku *Inalca* pareikalavo, kad Europos Bendrijų Komisija atlygintų žalą, kurią ji tariamai patyrė dėl UCLAF pradėto tyrimo ir išvadų, UCLAF pateiktų Italijos valdžios institucijoms. 2005 m. balandžio 15 d. laišku OLAF generalinis direktorius pranešė *Inalca*, kad negali patenkinti prašymo dėl žalos atlyginimo, nes teisės į žalos atlyginimą „senaties terminas pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį bet kuriuo atveju jau yra pasibaigęs“.

11 2006 m. kovo 9 d. laišku *Inalca* ir *Cremonini* pateikė Komisijai prašymą, kad būtų atlyginta patirta žala, bendrai įvertinta 2 861 000 eurų. Komisija šio prašymo nepatenkino.

12 2006 m. spalio 3 d. Sprendimu 2006/678/EB dėl finansinių padarinių apmokant Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų skyriaus finansuotas išlaidas nustačius tam tikrus ūkio subjektų padarytus pažeidimus (OL L 278, p. 24) Komisija išbraukė iš pranešimų apie pažeidimus sąrašo pažeidimus, apie kuriuos buvo pranešta Italijos Respublikai ir susijusius su jautienos eksporto į Jordaniją grąžinamosiomis išmokomis.

Procesas Pirmosios instancijos teisme ir skundžiama nutartis

13 2006 m. birželio 27 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai *Inalca* ir *Cremonini* pateikė ieškinį, kuriame reikalavo pripažinti Bendrijos deliktinę atsakomybę, priteisti iš Komisijos patirtos žalos, įvertintos 2 861 000 eurų, atlyginimą ir susijusias kompensacines palūkanas bei galimus delspinigius.

14 Atskiru 2006 m. rugsėjo 18 d. dokumentu Komisija pateikė prieštaravimą dėl priimtinumo pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 114 straipsnio 1 dalį remdamasi tuo, kad pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį minėto ieškinio senaties terminas jau yra pasibaigęs.

15 Skundžiamos nutarties 45 punkte Pirmosios instancijos teismas priminė teismo praktiką, pagal kurią iš EB 288 straipsnio ir Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio matyti, kad Bendrijos deliktinės atsakomybės atsiradimas ir teisės į žalos atlyginimą įgyvendinimas priklauso nuo to, ar įvykdytos visos sąlygos, susijusios su neteisėtais Bendrijos institucijų veiksmais, realia žala ir priežastiniu ryšiu tarp jų (1982 m. sausio 27 d. Sprendimo *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 ir 5/81, Rink. p. 85, 9 punktas).

16 Be to, skundžiamos nutarties 46 punkte Pirmosios instancijos teismas priminė, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog ieškinio dėl Bendrijos deliktinės atsakomybės senaties terminas pradedamas skaičiuoti tik kai yra įvykdytos visos pareigos atlyginti žalą atsiradimo sąlygos ir ypač kai atsiranda atlygintina žala (2002 m. liepos 18 d. Nutarties *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją*, C-136/01 P, Rink. p. I-6565, 30 punktas ir 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją*, C-282/05 P, Rink. p. I-2941, 29 punktas).

17 Šiuo atžvilgiu skundžiamos nutarties 47 punkte Pirmosios instancijos teismas paaiškino, kad tais atvejais, kai Bendrijos atsakomybę lemia norminis aktas, senaties terminas pradedamas skaičiuoti tada, kai kyla žalingos šio akto pasekmės (minėto Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 29 punktas). Pirmosios instancijos teismas patikslino, kad taip yra ir ginčų, kaip ir šioje byloje kilusių dėl individualių aktų, atveju, nes šis terminas pradedamas skaičiuoti tik kai žala realiai atsiranda (minėto Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 30–33 punktai).

18 Tuo remdamasis skundžiamos nutarties 49 punkte Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad konkretų momentą, kai žalingos pasekmės realiai kilo *Inalca* ir *Cremonini*, reikia nustatyti iš eilės nagrinėjant apeliančių reikalaujamą atlyginti įvairią žalą.

19 Dėl turtinės žalos skundžiamos nutarties 51 punkte Pirmosios instancijos teismas visų pirma pripažino, kad su laidavimo raštų parengimu draudimo bendrovėje susijusi žala aiškiai atsirado 1999 m. lapkričio 30 d., kai *Inalca* ir *Cremonini* parengė minėtus laidavimo raštus. Vis dėlto skundžiamos nutarties 59 ir

64 punktuose Pirmosios instancijos teismas patikslino, kad žala, kurią sudaro laidavimo raštų parengimo išlaidos, yra tęstinio pobūdžio ir kad ieškinys, kuriuo siekiama šios žalos atlyginimo, priimtinas tiek, kiek tai susiję su po 2001 m. birželio 27 d. pratęstomis sutartimis.

20 Toliau dėl išlaidų už teisines pagalbos ir konsultavimo paslaugas bei išlaidų už bylos tvarkymą atsakingam personalui skundžiamos nutarties 71 ir 73 punktuose Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad žala dėl šių išlaidų momentinė, todėl ieškinio dėl šių išlaidų atlyginimo senaties terminas jau yra pasibaigęs.

21 Galiausiai, kadangi prašymas atlyginti žalą, tariamai patirtą dėl negautų pajamų, nes dėl išlaidų, susijusių su laidavimo raštų parengimu ir teisinėmis pagalbos ir konsultavimo paslaugomis, taip pat dėl personalo išlaidų sumažėjo finansiniai ištekliai, nebuvo pakankamai tikslus, skundžiamos nutarties 74 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog minėtas prašymas turi būti atmestas kaip nepriimtinas.

22 Dėl neturtinės žalos skundžiamos nutarties 77 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ieškinio dėl šios žalos atlyginimo senaties terminas jau yra pasibaigęs, nes nurodyta žala atsirado, kai buvo pradėti nacionaliniai procesai 1999 ir 2000 m., t. y. daugiau nei prieš penkerius metus iki ieškinio pareiškimo. Skundžiamos nutarties 78 punkte Pirmosios instancijos teismas atmetė *Inalca* ir *Cremonini* argumentą, kad ši žala buvo tęstinio pobūdžio iki 2005 m. balandžio 27 d. sprendimo paskelbimo, ir šios nutarties 79 punkte pridūrė, kad bet kuriuo atveju *Inalca* ir *Cremonini* tik nurodė, kad padaryta žala jų komercinei reputacijai, bet nepateikė jokių su tuo susijusių argumentų.

23 Skundžiamos nutarties 81 punkte Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad ieškinys priimtinas tiek, kiek juo siekiama, kad būtų atlyginta žala, patirta dėl atsiskaitymo už laidavimo raštų parengimą nuo 2001 m. birželio 27 d.

24 Dėl bylos esmės, skundžiamos nutarties 85 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad neįvykdžius vienos iš trijų Bendrijos atsakomybės atsiradimo sąlygų reikalavimai atlyginti žalą turėtų būti atmesti ir nėra būtina nagrinėti, ar įvykdytos kitos dvi sąlygos.

25 Paaiškinęs, kad Bendrijos teismas neprivalo nagrinėti skirtingų sąlygų tam tikra konkrečia tvarka, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad pirmiausia reikia nagrinėti sąlygą, susijusią su priežastinio ryšio buvimu.

26 Nesprendęs, ar Bendrija atsakinga už žalą, kurią lėmė 1999 m. sausio 15 d. sprendimai dėl susigrąžinimo, skundžiamos nutarties 90 punkte Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad žala, patirta dėl laidavimo raštų parengimo, nėra tiesioginė 1998 m. liepos 6 d. UCLAF laiško pasekmė.

27 Atsižvelgęs į visa tai, skundžiamos nutarties 94 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad jei *Inalca* ir *Cremonini* pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo yra priimtinas, jis turėtų būti atmestas kaip akivaizdžiai teisiškai nepagrįstas.

Procesas Teisingumo Teisme

28 2009 m. lapkričio 18 d. *Inalca* ir *Cremonini* pateikė apeliacinį skundą Teisingumo Teisme.

29 2010 m. vasario 11 d. Komisija atsiliepime į apeliacinį skundą pateikė priešpriešinį apeliacinį skundą.

Šalių reikalavimai

30 *Inalca* ir *Cremonini* Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą nutartį ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas, patirtas abiejose instancijose.

31 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— priimant sprendimą dėl priešpriešinio apeliacinį skundo, panaikinti skundžiamą nutartį tiek, kiek ja ieškinys pirmojoje instancijoje pripažįstamas iš dalies priimtinu, ir atmesti ieškinį pirmojoje instancijoje kaip visiškai nepriimtiną,

— nepatenkinus ankstesnio reikalavimo, atmesti apeliacinį skundą kaip nepagrįstą,

— nepatenkinus ankstesnių reikalavimų, jeigu skundžiama nutartis bus iš dalies panaikinta, atmesti ieškinį pirmojoje instancijoje ir

— bet kuriuo atveju priteisti iš *Inalca* ir *Cremonini* bylinėjimosi išlaidas, patirtas abiejose instancijose.

Dėl apeliacinių skundų

32 *Inalca* ir *Cremonini* apeliacinį skundą grindžia septyniais pagrindais, susijusiais su klausimais dėl bylos esmės.

33 Komisija savo priešpriešinį apeliacinį skundą grindžia vieninteliu pagrindu, susijusiu su pirminio ieškinio priimtinumu.

34 Kadangi sprendimą dėl pagrindinio apeliacinio skundo reikia priimti tik jeigu atmetamas Komisijos pateiktas priešpriešinis apeliacinis skundas, šiuo atveju pirmiausia reikia išnagrinėti priešpriešinį apeliacinį skundą.

Dėl priešpriešinio apeliacinio skundo

Šalių argumentai

35 Komisijos nurodytas vienintelis pagrindas yra susijęs su teisės klaida, kurią Pirmosios instancijos teismas tariamai padarė, kai skundžiamos nutarties 46 ir 47 punktuose nustatė datą, nuo kurios pradedamas skaičiuoti ieškinių dėl žalos atlyginimo senaties terminas.

36 Pirmiausia Komisija nurodo, kad tiems atvejams, kai Bendrijos atsakomybę lemia norminis aktas ir kai žala, kurią sukelia norminis aktas, asmenims atsiranda tik vėliau, Teisingumo Teismas minėtu Sprendimu *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* įtvirtino specialią tvarką, palyginti su ta, kuri išplaukia iš jo Statuto 46 straipsnio. Nors Komisija priduria, kad Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnis buvo sušvelnintas tiek, kiek jis susijęs senaties termino skaičiavimu žalą patyrusio asmens, kuris tik vėliau sužinojo apie žalą sukėlusį įvykį, atžvilgiu (1985 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Adams prieš Komisiją*, 145/83, Rink. p. 3539, 50 ir 51 punktai), vis dėlto ji tvirtina, kad teismo praktika šiuo klausimu nėra aiški ir kad reikalingas paaiškinimas nagrinėjant šį apeliacinį skundą.

37 Iš tikrųjų, nors, viena vertus, Pirmosios instancijos teismas apribojo specialios tvarkos, įtvirtintos Sprendimu *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, taikymą tik tiems atvejams, kai atsakomybę lemia norminis aktas (2001 m. sausio 17 d. Pirmosios instancijos teismo nutartis *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją*, T-124/99, Rink. p. II-53), kita vertus, jos taikymą išplėtė kitiems atvejams (žr. 2005 m. balandžio 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją*, T-28/03, Rink. p. II-1357, 59 punktą ir 2005 m. rugsėjo 14 d. Pirmosios instancijos teismo nutarties *Ehcon prieš Komisiją*, T-140/04, Rink. p. II-3287, 39 punktą).

38 Savo ruožtu Teisingumo Teismas paaiškino, kad minėta speciali tvarka taikoma tik tuo atveju, kai atsakomybę lemia norminis aktas (2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.*, C-51/05 P, Rink. p. I-5341, 54 punktas), o kitose bylose jis tik nurodė tai, kas buvo patvirtinta jo minėtame Sprendime *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* (minėtos 2002 m. liepos 18 d. Nutarties *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją*, C-136/01 P, Rink. p. I-6565, 29 ir 30 punktai; 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 29 ir 30 punktai bei 2009 m. birželio 11 d. Sprendimo *Transports Schiocchet – Excursions prieš Komisiją*, C-335/08 P, 33 punktas).

39 Komisija mano, kad Teisingumo Teismas nepateikė pakankamų motyvų, kai specialią tvarką taikė ginčams, kilusiems dėl individualių aktų arba netgi kitoms situacijoms, kaip antai nagrinėjamai šiuo atveju, kai nurodyta žala kyla dėl UCLAF laiško nacionalinėms valdžios institucijoms.

40 Komisijos nuomone, dėl tokio teismų praktikoje nustatytos taisyklės išplėtimo aiški Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio nuostata gali prarasti savo esmę.

41 Papildomai Komisija nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai skundžiamos nutarties 47 punkte nusprendė, kad jo nagrinėjamas ieškinys dėl žalos atlyginimo susijęs su ginču, kilusiu dėl individualių aktų, kaip tai suprantama pagal minėtą 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją*, nors laiškas nacionalinėms valdžios institucijoms nėra individualus aktas, sukeliantis privalomų pasekmių jo adresatui. Šį argumentą Komisija grindžia 1995 m. lapkričio 23 d. Sprendimu *Nutral prieš Komisiją* (C-476/93 P, Rink. p. I-4125, 30 punktas), susijusiu su analogiška situacija, iš kurio matyti, kad Komisijos laiškai kompetentingoms nacionalinėms valdžios institucijoms yra tik paprastos rekomendacijos arba teisinio poveikio neturinčios nuomonės.

42 Be to, Komisija teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai savavališkai pakeitė minėtame 2007 m. balandžio 19 d. Sprendime *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* nurodytus kriterijus. Iš tikrųjų, net darant prielaidą, kad tai yra ginčas, kilęs dėl individualaus akto, skundžiamos nutarties 46 ir 47 punktuose Pirmosios instancijos teismas klaidingai nusprendė, kad senaties terminas pradedamas skaičiuoti tik nuo tada, kai realiai atsiranda žala, o ne nuo žalą sukėlusio įvykio datos arba nuo datos, kai *Inalca* ir *Cremonini* sužinojo apie šį įvykį.

43 *Inalca* ir *Cremonini* mano, kad Teisingumo Teismo praktika šiuo klausimu yra aiški, ir ginčija Komisijos pateiktą sprendimų, minimų jos priešpriešiniame apeliaciniame skunde, aiškinimą. Vis dėlto *Inalca* ir *Cremonini* primena, kad Pirmosios instancijos teismo pasirinktas ginčo sprendimas kritikuotinas dėl motyvų, plačiau išdėstytų pirmajame jų apeliacinio skundo pagrinde.

Teisingumo Teismo vertinimas

44 Siekiant nuspręsti dėl Komisijos priešpriešinio apeliacinio skundo pagrįstumo, reikia išnagrinėti, ar Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai šios bylos aplinkybėms taikė taisykles, susijusias su ieškinių dėl deliktinės atsakomybės senaties terminu.

45 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį ieškinių dėl Europos Sąjungos deliktinės atsakomybės senaties terminas yra penkeri metai ir pradedamas skaičiuoti nuo įvykio, dėl kurio kyla ši atsakomybė.

46 Skundžiamos nutarties 45 ir 84 punktuose Pirmosios instancijos teismas nurodė, o Komisija to neginčijo, kad Bendrijos deliktinės atsakomybės atsiradimas ir teisės į patirtos žalos atlyginimą įgyvendinimas pagal EB 288 straipsnio antrą pastraipą priklauso nuo to, ar įvykdytos visos sąlygos, susijusios su neteisėtais veiksmais, kuriais kaltinamos institucijos, realia žala ir priežastinio ryšio tarp šių veiksmų ir nurodytos žalos buvimu (žr., be kita ko, minėto 1982 m. sausio 28 d. Sprendimo *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, Rink. p. 85, 9 punktą; 1982 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Oleifici Mediterranei prieš EEB*, 26/81, Rink. p. 3057, 16 punktą; 2008 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *FIAMM ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, C-120/06 P ir C-121/06 P, Rink. p. I-6513, 106 punktą ir 2010 m. kovo 18 d. Sprendimo *Trubowest Handel ir Makarov prieš Tarybą ir Komisiją*, C-419/08 P, Rink. p. I-2259, 40 punktą).

47 Skundžiamos nutarties 46 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog ieškinio dėl deliktinės atsakomybės senaties terminas pradedamas skaičiuoti tik kai yra įvykdytos visos pareigos atlyginti žalą atsiradimo sąlygos ir ypač kai atsiranda atlygintina žala (minėtas 1982 m. sausio 27 d. Sprendimas *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*; minėto 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 29 punktas; minėto 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.*, C-51/05 P, Rink. p. I-5341, 54 punktas ir 2012 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Evropaïki Dynamiki prieš Komisiją*, C-469/11 P, 34 punktas).

48 Ir toliau remdamasis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika skundžiamos nutarties 47 punkte Pirmosios instancijos teismas priminė, kad tais atvejais, kai Bendrijos atsakomybę lemia norminis aktas, senaties terminas pradedamas skaičiuoti tada, kai kyla žalingos šio akto pasekmės (minėto Sprendimo *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* 10 punktas ir minėto 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 29 punktas), ir kad, be to, ginčų, kilusių dėl individualių aktų, atveju senaties terminas pradedamas skaičiuoti tada, kai žala realiai atsiranda (žr. minėto 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 30 punktą; minėtų sprendimų *Transports Schiocchet – Excursions prieš Komisiją* 33 punktą ir *Evropaïki Dynamiki prieš Komisiją* 38 punktą).

49 Remdamasis šiais principais Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad senaties termino eigos pradžia yra momentas, kai kilo *Inalca* ir *Cremonini* nurodytos žalingos pasekmės.

50 Šiuo atžvilgiu Komisija visų pirma nurodo, kad teismo praktika nėra vienoda, ir kad reikalingas Teisingumo Teismo paaiškinimas.

51 Jei toks argumentas priimtinas nagrinėjant šį apeliacinį skundą, kuris nėra tiesiogiai pateiktas konkretaus skundžiamos nutarties punkto atžvilgiu, pakanka konstatuoti, kad Teisingumo Teismas sukritikavo minėtą 2001 m. sausio 17 d. Nutartį *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją*, kuria Komisija grindė savo argumentą. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas nusprendė, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai siekdamas nustatyti senaties termino eigos pradžią rėmėsi žalą sukėlusio įvykio data (minėtos 2002 m. liepos 18 d. Nutarties *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją* 34 punktas).

52 Todėl, priešingai, nei nurodė Komisija, žalą sukėlusio įvykio data nėra lemiamas kriterijus nustatant senaties termino eigos pradžią, nes ieškovui nustatyto senaties termino eigos pradžia negali būti ankstesnė už datą, kurią kilo žalingos minėto įvykio pasekmės (minėto Sprendimo *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* 11 punktas).

53 Be to, reikia nurodyti, kad remdamasi minėtu Sprendimu *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.* tam, kad patvirtintų, jog minėtu Sprendimu *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* įtvirtinta tvarka taikoma tik tais atvejais, kai atsakomybę lemia norminis aktas, Komisija klaidingai aiškina minėtą sprendimą.

54 Iš tikrųjų šioje byloje nagrinėjamas ginčas kilo dėl Komisijos norminio akto, todėl Teisingumo Teismas neprivalėjo pateikti argumentų dėl atvejų, susijusių su deliktine atsakomybe ginčuose, kilusiuose dėl individualių aktų. Priešingai, nei tvirtina Komisija, iš Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.* nematyti, kad Teisingumo Teismas atmetė galimybę taikyti minėtame Sprendime *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* suformuluotą praktiką tais atvejais, kai Bendrijos atsakomybę lemia individualus aktas.

55 Be to, neseniai Teisingumo Teismas patvirtino, kad ginčų, kilusių dėl individualių aktų, atveju senaties terminas pradedamas skaičiuoti, kai sprendimu sukeliamos žalingos pasekmės asmenims, kuriems jis yra skirtas (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Evropaïki Dynamiki prieš Komisiją* 38 punktą).

56 Dėl papildomo Komisijos argumento, grindžiamo minėtu Sprendimu *Nutral prieš Komisiją*, iš kurio matyti, kad nacionalinėms valdžios institucijoms skirtas laiškas nėra individualus aktas, sukeliantis privalomų pasekmių *Inalca* ir *Cremonini*, reikia konstatuoti, kad šis sprendimas susijęs su ieškinių dėl panaikinimo priimtinumo sąlygomis ir kad paaiškinimai, susiję su skundžiamo akto teisiniu kvalifikavimu, netaikytini nustatant ieškinio dėl deliktinės atsakomybės senaties termino eigos pradžią.

57 Todėl nustatant senaties termino eigos pradžią šioje byloje nesvarbu, ar nacionalinėms valdžios institucijoms skirtu laišku gali būti sukeliamos privalomos teisinės pasekmės, galinčios gerokai pakeisti *Inalca* ir *Cremonini* situaciją.

58 Bet kuriuo atveju, kadangi iš šio sprendimo 49 punkto matyti, kad Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, kai nusprendė, kad senaties terminas skaičiuojamas nuo tada, kai realiai kilo *Inalca* ir *Cremonini* nurodytos žalingos pasekmės, aplinkybė, ar nagrinėjamas aktas yra individualus, ar norminis, nėra lemiama.

59 Dėl kito papildomo Komisijos argumento, kad Pirmosios instancijos teismas turėjo senaties termino eigos pradžia laikyti žalą sukėlusio įvykio datą, reikia nurodyti, kad Pirmosios instancijos teismas nepadarė jokios teisės klaidos, kai skundžiamos nutarties 49 punkte nusprendė, kad turėjo būti nustatytas konkretus momentas, kai šiame laiške nurodytos žalingos pasekmės realiai kilo *Inalca* ir *Cremonini*.

60 Iš tikrųjų, priešingai, nei nurodė Komisija, senaties terminas pradedamas skaičiuoti ne nuo žalą sukėlusio įvykio datos, bet nuo tada, kai ginčijamu sprendimu sukeliamos žalingos pasekmės asmenims, kuriems jis skirtas, t. y. nuo tada, kai žala minėtiems asmenims realiai atsiranda (žr. minėto 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 30 punktą).

61 Iš viso to matyti, kad reikia atmesti Komisijos priešpriešinį apeliacinį skundą kaip nepagrįstą.

Dėl pagrindinio apeliacinio skundo

Dėl pirmojo pagrindo

– Šalių argumentai

62 *Inalca* ir *Cremonini* nurodytas pirmasis pagrindas susijęs su prieštaringais skundžiamos nutarties motyvais ir Bendrijos teismų praktikos pažeidimu, nes Pirmosios instancijos teismas skundžiamos nutarties 55 punkte neatsižvelgė į Sprendimą Nr. 2006/678, nors iki šio sprendimo priėmimo apeliantės buvo atsidūrusios, kiek tai susiję su patirtos žalos egzistavimu ir jos dydžiu, teisinio netikrumo situacijoje, nes žala pasireikšdavo kasdien, tačiau galutinai atsirado tik 2006 metais.

63 Be to, *Inalca* ir *Cremonini* tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, nes tame pačiame skundžiamos nutarties 55 punkte rėmėsi minėta 2001 m. sausio 17 d. Nutartimi *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją*, kai nusprendė, kad buvo supainiotas procedūrinis kriterijus, susijęs su senaties termino eigos pradžia, ir atsakomybės sąlygų buvimo pripažinimas. Tačiau, priešingai nei įvykiu, kuriuo šioje nutartyje buvo remtasi nustatant minėto termino eigos pradžią, Sprendimu Nr. 2006/678 nebuvo padaryta įtaka tik jų subjektyviai sferai.

64 Remdamasi minėtu 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimu *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* Komisija primena, kad senaties termino eigos pradžiai nėra svarbu, kad neteisėtą Sąjungos veiksmą teismas konstatuotų sprendimu arba jį pripažintų tariamas žalos sukėlėjas.

– Teisingumo Teismo vertinimas

65 Reikia nurodyti, kad skundžiamos nutarties 53 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė teismo praktiką, pagal kurią senaties terminas skaičiuojamas tik nuo tada, kai realiai atsirado piniginiai nuostoliai, t. y. konkrečiai kalbant apie banko garantijų pateikimą, nuo tada, kai patiriama su tokių garantijų pateikimu susijusių išlaidų.

66 Skundžiamos nutarties 54 punkte Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad iš bylos medžiagos matyti, jog išlaidų, susijusių su dviem laidavimo raštais, buvo patiriama nuo šių sutarčių sudarymo dienos, t. y. 1999 m. lapkričio 30 d., nes pirmoji metinė įmoka turėjo būti sumokėta tą pačią dieną.

67 Taip Pirmosios instancijos teismas atmetė *Inalca* ir *Cremonini* argumentą, kad žalingos pasekmės aiškiai kilo tik Sprendimo Nr. 2006/678, kuriuo Komisija konstatavo, kad nagrinėjamos grąžinamosios išmokos joms nebuvo sumokėtos nepagrįstai, priėmimo momentu.

68 Pirmosios instancijos teismas pridūrė, kad aplinkybė, jog prieš priimant Sprendimą Nr. 2006/678 *Inalca* ir *Cremonini* manė dar neturinčios visos informacijos, kuri joms leistų teisiniu požiūriu pakankamai įrodyti Bendrijos atsakomybę teismo procese, yra nesvarbi, nes priešingu atveju būtų supainiotas procedūrinis kriterijus, susijęs su senaties termino eigos pradžia, ir būtinų minėtos atsakomybės sąlygų buvimo pripažinimas.

69 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog *Inalca* ir *Cremonini* argumentas, kuriuo Pirmosios instancijos teismas kaltinamas, kad neatsižvelgė į Sprendimą Nr. 2006/678, turi būti pripažintas nepagrįstu.

70 Dėl kaltinimo, kad Pirmosios instancijos teismas neva iškraipė minėtą 2001 m. sausio 17 d. Nutartį *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją*, pakanka nurodyti, kad Teisingumo Teismas nusprendė, jog tai, kad nukentėjusysis tiksliai ir konkrečiai žino faktines aplinkybes, nėra sąlyga, kuri turi būti įvykdyta tam, kad būtų pradėtas skaičiuoti senaties terminas (minėtos 2002 m. liepos 18 d. Nutarties *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją* 31 punktas ir minėto Sprendimo *Evropaïki*

Dynamiki prieš Komisiją 37 punktas). Be to, nustatant ieškinio dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės senaties termino eigos pradžią neturėtų būti atsižvelgiama į tai, kokia yra žalą patyrusio asmens subjektyvi nuomonė apie žalos realumą (minėtų sprendimų *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.* 61 punktas ir *Evropaïki Dynamiki prieš Komisiją* 37 punktas).

71 Be to, kadangi buvo nuspręsta, kad nustatant senaties termino eigos pradžią nėra svarbu, kad neteisėtą Bendrijos veiksmą teismas konstatuotų sprendimu (minėto 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 31 punktas), aplinkybė, kad pati institucija pripažįsta pasielgusi neteisėtai, taip pat neturėtų daryti įtakos nustatant senaties termino eigos pradžią.

72 Todėl argumentas dėl tariamo minėtos 2001 m. sausio 17 d. Nutarties *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją* iškraipymo taip pat turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

73 Remiantis išdėstytais argumentais darytina išvada, kad pirmasis pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl antrojo pagrindo

– Šalių argumentai

74 *Inalca* ir *Cremonini* nurodytame antrajame pagrinde tvirtinama, kad skundžiamos nutarties motyvai prieštaringi ir nelogiški, taip pat teigiama, kad pažeista Bendrijos teismo praktika, kiek tai susiję su senaties terminu dėl išlaidų už teisines pagalbos ir konsultavimo paslaugas bei dėl personalo išlaidų.

75 *Inalca* ir *Cremonini* kaltina, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė skundžiamos nutarties 56 ir 57 punktuose nurodytą bendrąjį principą, susijusį su tęstinio pobūdžio žala, kai šios nutarties 71 ir 72 punktuose nusprendė, kad nagrinėjama žala nebuvo tęstinio pobūdžio. Pirmosios instancijos teismo motyvai yra prieštaringi, nes jis pats pripažino, kad tuo metu, kai buvo pradėtos aptariamos procedūros, nebuvo galima galutinai apskaičiuoti nagrinėjamos žalos. *Inalca* ir *Cremonini* remiasi Pirmosios instancijos teismo praktika, susijusia su išlaidų nustatymu, pagal kurią šių išlaidų suma nustatoma pagal išdirbtų valandų skaičių ir kuria pripažįstama, kad teisinės pagalbos paslaugos nėra momentinio pobūdžio.

76 Komisijos nuomone, antrasis pagrindas yra nepagrįstas. Pirma, *Inalca* ir *Cremonini* painioja galutinį nurodytos žalos sumos apskaičiavimą su šios žalos tęstinio pobūdžio vertinimu. Antra, pateikta nuoroda į teismo praktiką išlaidų nustatymo srityje yra netinkama.

– Teisingumo Teismo vertinimas

77 Dėl tęstinio žalos pobūdžio Pirmosios instancijos teismas skundžiamos nutarties 56 punkte nurodė, kad jeigu žala buvo ne momentinė, bet tęsėsi tam tikrą laiką, teisė į žalos atlyginimą yra susijusi su vienas po kito einančiais laikotarpiais.

78 Skundžiamos nutarties 71 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad šiuo atveju žala, kurią sudaro išlaidos už teisines pagalbos ir konsultavimo paslaugas bei personalo išlaidos, yra momentinio pobūdžio, nes iš tikrųjų ji atsirado kiekvieno iš nagrinėjamų nacionalinių procesų pradėjimo dieną.

79 Skundžiamos nutarties 72 punkte Pirmosios instancijos teismas pridūrė, kad net jeigu pradedant nacionalinius procesus nebuvo galima galutinai apskaičiuoti nurodytos žalos, ji aiškiai kilo dėl to, kad buvo pradėti šie procesai.

80 Taigi, priešingai, nei nurodo *Inalca* ir *Cremonini*, žala laikoma tęstinio pobūdžio dėl to, kad jos suma didėja proporcingai praėjusių dienų skaičiui (minėto 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 35 punktas).

81 Todėl Pirmosios instancijos teismas nepateikė prieštaringų motyvų, kai nusprendė, kad nurodyta žala, kurią sudaro išlaidos už teisinės pagalbos ir konsultavimo paslaugas bei personalo, atsakingo už bylos tvarkymą, išlaidos, nėra tęstinio pobūdžio. Iš tikrųjų, nors tą dieną, kai buvo pradėtas kiekvienas iš nagrinėjamų nacionalinių procesų, aptariama žala nebuvo galutinai apskaičiuota, reikia konstatuoti, kad jos suma išaugo ne proporcingai praėjusių dienų skaičiui, o dėl pradėtų skirtingų teisminių procesų.

82 Tokiomis aplinkybėmis *Inalca* ir *Cremonini* nuoroda į teismų praktiką išlaidų nustatymo srityje taip pat netinkama. Iš tikrųjų vien aplinkybė, kad išlaidų suma nustatoma pagal išdirbtų valandų skaičių, neturi įtakos žalos, susijusios su teisinės pagalbos paslaugomis, pobūdžiui.

83 Remiantis išdėstytais argumentais darytina išvada, kad antrasis pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl trečiojo pagrindo

– Šalių argumentai

84 Kalbant apie prašymą atlyginti žalą, patirtą dėl negautų pajamų, reikia pažymėti, kad trečiasis *Inalca* ir *Cremonini* nurodytas pagrindas yra susijęs su pateiktų argumentų iškraipymu ir Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto pažeidimu.

85 *Inalca* ir *Cremonini* tvirtina, kad skundžiamos nutarties 74 punkte Pirmosios instancijos teismas klaidingai nusprendė, jog prašymas atlyginti žalą, tariamai patirtą dėl negautų pajamų dėl to, kad dėl išlaidų, susijusių su laidavimo raštų parengimu ir teisinėmis pagalbos ir konsultavimo paslaugomis, bei dėl personalo išlaidų sumažėjo finansiniai ištekliai, nebuvo pakankamai tikslus.

86 Primindamos argumentus, kurie buvo pateikti nagrinėjant jų ieškinį pirmojoje instancijoje, *Inalca* ir *Cremonini* tvirtina, kad jos ne tik bendrai nurodė, jog prarastas sumas būtų galėjusios panaudoti dalyvaudamos viešųjų pirkimų konkursuose, kuriuose reikalaujama sumokėti užstatą, bet ir pateikė Pirmosios instancijos teismui įvairių įrodymų. Jos remiasi teismo praktika, pagal kurią teismas gali remtis vidutine statistine verte, jei ieškovui gali būti sunku tiksliai apskaičiuoti tariamai patirtą žalą arba net neįmanoma tai padaryti (2000 m. sausio 27 d. Sprendimo *Mulder ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, C-104/89 ir C-37/90, Rink. p. I-203, 63–65 punktai).

87 Komisija mano, kad trečiasis pagrindas yra nepagrįstas. Iš tikrųjų *Inalca* ir *Cremonini* nepatikslino, kokiuose viešųjų pirkimų konkursuose jos negalėjo dalyvauti ir kaip laidavimo sutarčių sudarymas lėmė tai, kad jos negalėjo dalyvauti šiuose viešųjų pirkimų konkursuose. Be to, nuoroda į minėtą Sprendimą *Mulder ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* yra netinkama.

– Teisingumo Teismo vertinimas

88 Reikia priminti, kad skundžiamos nutarties 74 punkte Pirmosios instancijos teismas išanalizavo prašymą atlyginti žalą, tariamai patirtą dėl negautų pajamų dėl to, kad dėl išlaidų, susijusių su laidavimo raštų parengimu ir teisinėmis pagalbos ir konsultavimo paslaugomis, bei dėl personalo išlaidų sumažėjo finansiniai ištekliai. Kadangi *Inalca* ir *Cremonini* tik bendrai nurodė, kad prarastos

sumos galėjo būti panaudotos dalyvaujant viešųjų pirkimų konkursuose, kuriuose reikalaujama sumokėti užstatą, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad prašymas yra nekonkretus, ir atmetė jį kaip nepriimtiną pagal Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą.

89 Kadangi šiuo pagrindu tik performuluojami pirmojoje instancijoje jau pateikti argumentai, susiję su žala, tariamai patirta dėl negautų pajamų, reikia konstatuoti, kad *Inalca* ir *Cremonini* iš tikrųjų siekia užginčyti šiuo atžvilgiu Pirmosios instancijos teismo atliktą vertimą.

90 Taigi iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad tik Pirmosios instancijos teismas turi jurisdikciją, viena vertus, nustatyti faktines aplinkybes, išskyrus atvejus, kai esminiai jų nustatymo netikslumai susiję su jam pateikta bylos medžiaga ir, kita vertus, įvertinti šiuos faktus. Taigi faktų įvertinimas, išskyrus pateiktų įrodymų iškraipymo atvejus, nėra teisės klausimas, kurio kontrolę vykdo Teisingumo Teismas (žr., be kita ko, 2012 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Legris Industries prieš Komisiją*, C-289/11 P, 51 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

91 Šiuo atveju *Inalca* ir *Cremonini* savo tvirtinimų negrindžia nei Pirmosios instancijos teismo konstatavimų materialiniu netikslumu, nei jam pateiktų įrodymų iškraipymu. Priešingai, jos kritikuoja Pirmosios instancijos teismo vertinimą, kurį jis atliko dėl minėtų įrodymų, ir argumentus, kuriuos pateikė, kai nusprendė, kad prašymas atlyginti nurodytą dėl negautų pajamų patirtą žalą nebuvo pakankamai tikslus.

92 Šiuo atžvilgiu *Inalca* ir *Cremonini* nurodytas minėtas Sprendimas *Mulder ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* yra nesvarbus, nes minėti punktai visiškai nesusiję su ieškovių pareiga pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą tiksliai nurodyti žalos dydžio ar prašomos kompensacijos sumas, bet siejasi su principais, kuriais remiantis turi būti apskaičiuota žala, patirta dėl negautų pajamų, ypač kai kalbama apie hipotetines arba alternatyvias pajamas.

93 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad trečiasis pagrindas turi būti atmestas kaip iš dalies nepriimtinas ir iš dalies nepagrįstas.

Dėl penktojo pagrindo

– Šalių argumentai

94 Penktasis *Inalca* ir *Cremonini* nurodytas pagrindas, kurį reikia nagrinėti pirmiau, yra susijęs su Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto pažeidimu, teismo praktikos neturtinės žalos srityje pažeidimu ir akivaizdžiai nelogišku motyvavimu.

95 *Inalca* ir *Cremonini* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamos nutarties 79 punkte klaidingai nusprendė, jog prašymas atlyginti neturtinę žalą nepakankamai tikslus. Iš tikrųjų, viena vertus, ieškinyje buvo visi būtini įrodymai. Kita vertus, dėl neturtinės žalos, kurios iš esmės neįmanoma apskaičiuoti, savybių *Inalca* ir *Cremonini* pasikliovė teisingu Pirmosios instancijos teismo vertinimu. Atmetęs šį prašymą Pirmosios instancijos teismas pažeidė šioje srityje taikytiną teismo praktiką (žr. 1998 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Embassy Limousines & Services prieš Parlamentą*, T-203/96, Rink. p. II-4239, 108 punktą).

96 Be to, skundžiamos nutarties 79 punkte pateikta nuoroda į jos 69 punkte minėtą teismo praktiką yra papildoma teisės klaida. Iš tikrųjų šiose bylose išdėstyti principai, susiję su turtine žala, neturėtų būti taikomi šiam klausimui, susijusiam tik su neturtinės žalos atlyginimu.

97 Komisija primena, kad prašymas atlyginti neturtinę žalą buvo pripažintas nepriimtinu ne tik dėl senaties termino praleidimo, bet ir dėl to, kad neatitiko Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkte išvardytų reikalavimų. Todėl penktasis pagrindas yra nepagrįstas.

– Teisingumo Teismo vertinimas

98 Reikia nurodyti, kad, kalbant apie neturtinę žalą, t. y. *Inalca* ir *Cremonini* komercinei reputacijai padarytą žalą dėl jų įsivėlimo į administracinius, civilinius ir baudžiamuosius procesus, Pirmosios instancijos teismas skundžiamos nutarties 77 punkte konstatavo, kad žala atsirado, kai buvo pradėti nacionaliniai procesai 1999 ir 2000 metais, todėl ieškinio pateikimo terminas jau yra pasibaigęs.

99 Taip Pirmosios instancijos teismas atmetė *Inalca* ir *Cremonini* argumentą, kad ši žala buvo tęstinio pobūdžio iki 2005 m., kai buvo paskelbtas *Tribunale civile di Roma* sprendimas. Jis patikslino, kad nurodyta neturtinė žala, net pripažįstant, kad ji tęsėsi iki šios datos, visiškai atsirado tada, kai *Inalca* ir *Cremonini* bei jų vadovai buvo įtraukti į minėtus procesus 1999 ir 2000 metais. Remdamasis savybėmis, kurios turėtų būti būdingos žalai, kad ji galėtų būti laikoma „tęstine žala“, kaip antai apibūdintomis skundžiamos nutarties 56 ir 57 punktuose, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nurodyta neturtinė žala negali būti prilyginta tokiai žalai.

100 Skundžiamos nutarties 79 punkte Pirmosios instancijos teismas pridūrė, kad „be to, bet kuriuo atveju <...> prašymui atlyginti neturtinę žalą trūksta reikalaujamo tikslumo ir jis turi būti pripažintas nepriimtinu pagal [jo] Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą“.

101 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad prašymą atlyginti nurodytą neturtinę žalą Pirmosios instancijos teismas atmetė remdamasis dviem skirtingais motyvais.

102 Kalbant apie antrąjį motyvą, kuris ginčijamas pateikiant penktąjį pagrindą, susijusį su ieškinio abstrakčiu pobūdžiu, reikia pažymėti, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai ir nepažeidęs teismo praktikos nurodė, kad ieškinyje turi būti informacijos, kuri leistų nustatyti nurodytą žalą ir įvertinti jos pobūdį bei apimtį.

103 Šiuo atžvilgiu *Inalca* ir *Cremonini* argumentas, kad minimalūs ieškinio reikalavimai, kaip matyti iš Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies, turėtų būti taikomi tik turtinės žalos atveju, atmestinas kaip nepagrįstas. Iš tikrųjų šis argumentas nepagrįstas jokiu teisiniu įrodymu, dėl kurio galėtų būti paneigtas Pirmosios instancijos teismo priimtas sprendimas.

104 Dėl *Inalca* ir *Cremonini* argumento, susijusio su tuo, kad neįmanoma apskaičiuoti neturtinės žalos, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas pripažino, jog tam tikrais atvejais, ypač kai tariamą žalą sunku apskaičiuoti, ieškinyje nėra būtina tiksliai nurodyti žalos dydžio ar apskaičiuoti prašomos kompensacijos sumos (žr., be kita ko, 1979 m. kovo 28 d. Sprendimą *Granaria prieš Tarybą ir Komisiją*, 90/78, Rink. p. 1081, 1090 ir 2004 m. rugsėjo 23 d. Sprendimo *Hectors prieš Parlamentą*, C-150/03 P, Rink. p. I-8691, 62 punktą). Tačiau *Inalca* ir *Cremonini* nenustatė ir nenurodė konkrečių aplinkybių, kurios pateisintų tai, kad ieškinyje nebuvo patikslintas reikalavimas atlyginti žalą.

105 Remiantis išdėstytais argumentais darytina išvada, kad penktasis pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl ketvirtojo pagrindo

– Šalių argumentai

106 *Inalca* ir *Cremonini* nurodytas ketvirtasis pagrindas susijęs su Bendrijos teismo praktikos pažeidimu ir akivaizdžiai nelogiškais Pirmosios instancijos teismo motyvais dėl to, kad šis teismas tvirtino, jog *Inalca* ir *Cremonini* patirta neturtinė žala visiškai atsirado 1999 ir 2000 metais, ir kad ji negali būti prilyginta tęstinei žalai.

107 *Inalca* ir *Cremonini* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas neteikia jokios reikšmės specifinėms neturtinės žalos savybėms ir nekreipia dėmesio į faktą, kad dėl savo pobūdžio neturtinė žala nepranyksta atsiradimo momentu, bet tęsiasi iki įvykio, kuriuo ji atlyginama. Šiuo atžvilgiu *Inalca* ir *Cremonini* remiasi, be kita ko, 2008 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimu *Franchet ir Byk prieš Komisiją* (T-48/05, Rink. p. II-1585, 400–411 punktai) ir 2007 m. gegužės 2 d. Tarnautojų teismo sprendimu *Giraudy prieš Komisiją* (F-23/05, Rink. VT p. I-A-1-00121 ir II-A-1-657, 203 punktas).

108 Jos priduria, kad skundžiamos nutarties 78 punkte pateikta nuoroda į jos 56 ir 57 punktuose minėtą teismo praktiką yra papildoma teisės klaida. Iš tikrųjų šiose bylose, susijusiose su turtine žala, išdėstyti principai neturėtų būti taikomi šiam klausimui, susijusiam tik su neturtinės žalos atlyginimu.

– Teisingumo Teismo vertinimas

109 Reikia priminti, kaip matyti iš šio sprendimo 100 ir 101 punktų, kad prašymą atlyginti nurodytą neturtinę žalą Pirmosios instancijos teismas atmetė remdamasis dviem skirtingais motyvais.

110 Kalbant apie argumentus, susijusius su ketvirtuoju pagrindu, pakanka konstatuoti, kad jie pateikti dėl pirmojo motyvo, kuriuo Pirmosios instancijos teismas rėmėsi atmesdamas prašymą atlyginti nurodytą neturtinę žalą dėl to, kad buvo praleistas ieškinio senaties terminas.

111 Net darant prielaidą, kad šie argumentai pagrįsti, juos reikia atmesti, nes jais negali būti paneigta skundžiamos nutarties 79 punkte pateikta Pirmosios instancijos teismo išvada, kad pagal jo Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą prašymas atlyginti neturtinę žala yra nepriimtinas.

112 Todėl ketvirtąjį pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą.

Dėl šeštojo pagrindo

– Šalių argumentai

113 *Inalca* ir *Cremonini* nurodytame šeštajame pagrinde tvirtinama, kad padaryta teisės klaida vertinant priežastinį ryšį tarp žalą sukėlusio įvykio, kuriuo kaltinama Komisija, ir nurodytos žalos, nes Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad priežastinio ryšio nėra.

114 *Inalca* ir *Cremonini* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas neatsižvelgė į tai, kad iš tikrųjų jos tik laikėsi vienos iš dviejų alternatyvių pareigų, išplaukiančių iš 1999 m. sausio 15 d. sprendimų dėl susigrąžinimo. Tai, kad yra priežastinis ryšys, patvirtina aplinkybė, jog konstatavus, kad Komisija neturi skolinių reikalavimų, nacionalinės valdžios institucijos turėjo nedelsiant grąžinti užstatus.

115 Be to, *Inalca* ir *Cremonini* atmeta skundžiamos nutarties 93 punkte pateiktą Pirmosios instancijos teismo argumentą, kad nenustatyta, jog Italijos valdžios institucijų įsikišimas negalėjo nutraukti tiesioginio priežastinio ryšio tarp elgesio, kuriuo kaltinama, ir nurodytos žalos.

116 Komisija mano, kad šis pagrindas visiškai nepagrįstas.

– Teisingumo Teismo vertinimas

117 Reikia pažymėti, jog skundžiamos nutarties 88 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad žala turi pakankamai tiesiogiai išplaukti iš veiksmo, kuriuo kaltinama, ir kad šis veiksmas turi būti lemiama šios žalos priežastis.

118 Be to, skundžiamos nutarties 91 punkte Pirmosios instancijos teismas priminė, kad jeigu sprendimu, kuriuo nurodoma sumokėti baudą, suteikiama ir galimybė pateikti užstatą, skirtą užtikrinti minėtą mokėjimą ir delspinigius, laukiant, kol bus nuspręsta dėl ieškinio, pareikšto dėl šio sprendimo, žala, kurią sudaro su garantijomis susijusios išlaidos, kyla ne iš minėto sprendimo, bet iš paties suinteresuotojo asmens pasirinkimo pateikti garantiją, o ne nedelsiant įvykdyti pareigą grąžinti.

119 Skundžiamos nutarties 92 punkte Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad šiuo atveju 1999 m. sausio 15 d. sprendimuose dėl susigrąžinimo nenumatyta pareiga pateikti garantijų; šis pasirinkimas paliktas *Inalca* ir *Cremonini* nuožiūrai. Jis nurodė, kaip tai pažymėjo ir generalinis advokatas savo išvados 72 punkte, kad jeigu *Inalca* ir *Cremonini* būtų nusprendusios nedelsiant grąžinti subsidijas eksportui, jos būtų išvengusios minėtų raštų parengimo išlaidų.

120 Todėl skundžiamos nutarties 93 punkte Pirmosios instancijos teismas galėjo nuspręsti, kad net darant prielaidą, jog Italijos valdžios institucijų įsikišimas negalėjo nutraukti priežastinio ryšio tarp veiksmo, kuriuo kaltinama Komisija, ir nurodytos žalos, nėra jokio tiesioginio priežastinio ryšio tarp šio veiksmo ir minėtos žalos.

121 Pirmosios instancijos teismo išvados nepaneigia nei *Inalca* ir *Cremonini* argumentas, kuriuo siekiama patvirtinti, kad jos tik laikėsi vienos iš dviejų alternatyvių pareigų, numatytų 1999 m. sausio 15 d. sprendimuose dėl susigrąžinimo, nei tai, kad nustačius, jog skolinių reikalavimų nėra, užstatai nedelsiant buvo grąžinti.

122 Kalbant apie argumentą, pateiktą dėl skundžiamos nutarties 93 punkto, reikia konstatuoti, kad šiame punkte pateikti Pirmosios instancijos teismo motyvai grindžiami prielaida, kad Italijos valdžios institucijų įsikišimas negalėjo nutraukti priežastinio ryšio tarp veiksmo, kuriuo kaltinama Komisija, ir nurodytos žalos.

123 Šiuo atžvilgiu nesvarbu, ar prielaida turi būti laikoma patvirtinta, kaip pateikdamos šį pagrindą siūlo *Inalca* ir *Cremonini*, ar nepatvirtinta, kaip nusprendė Pirmosios instancijos teismas. Iš tikrųjų visi argumentai, susiję su šia prielaida, turi būti laikomi nesvarbiais, nes bet kuriuo atveju reikia nuspręsti, kad nėra priežastinio ryšio tarp 1998 m. liepos 6 d. UCLAF laiško ir išlaidų, susijusių su laidavimo raštais.

124 Taigi šeštąjį pagrindą reikia atmesti kaip iš dalies nepriimtiną ir iš dalies nepagrįstą.

Dėl septintojo pagrindo

– Šalių argumentai

125 Pateikdamos septintąjį, t. y. paskutinį, pagrindą *Inalca* ir *Cremonini* Teisingumo Teismo prašo panaikinti skundžiamą nutartį dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė protingos proceso trukmės principą. Problema ta, kad iš tikrųjų procesas pirmojoje instancijoje truko daugiau nei trejus metus, o Pirmosios instancijos teismas nusprendė tik dėl ieškinio priimtinumo.

126 Visų pirma *Inalca* ir *Cremonini* tvirtina, kad, atsižvelgiant į šios bylos faktines ir procesines aplinkybes, nereikia įrodyti, kad per ilga proceso trukmė turėjo įtakos sprendžiant bylą. Papildomai jos nurodo, kad skundžiamoje nutartyje padarytos kelios teisės klaidos. Toliau jos nurodo, kad daugiau nei trejus metus vien ieškinio priimtinumo klausimą sprendęs Pirmosios instancijos teismas jautė pareigą išspręsti bylą iš esmės, todėl nebegalėjo pasinaudoti svarbiomis procesinėmis priemonėmis, kurios būtų neleidusios padaryti teisės klaidų. Pagaliau *Inalca* ir *Cremonini* pasilieka teisę pateikti ieškinį dėl žalos, patirtos dėl to, kad per ilgai užsitęsė procesas Pirmosios instancijos teisme, atlyginimo.

127 Komisijos nuomone, šį pagrindą taip pat reikia atmesti. Ji priduria, kad nuoroda į galimą ieškinį dėl žalos, kurią lėmė užsitęsęs procesas Pirmosios instancijos teisme, atlyginimo patvirtina, kad toks ieškinys nėra šio apeliacinio skundo dalykas.

– Teisingumo Teismo vertinimas

128 Reikia priminti, kad, nesant įrodymų, jog proceso trukmė turėjo įtakos ginčo sprendimui, pagal bendrą taisyklę pagrindas, susijęs su tuo, kad Pirmosios instancijos teismas viršijo reikalavimą paisyti protingų terminų, negali lemti jo priimto sprendimo panaikinimo (šiuo klausimu žr. minėto 2008 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *FIAMM ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, C-120/06 P ir C-121/06 P, Rink. p. I-6513, 203 punktą).

129 Kalbant apie aplinkybes, kuriomis remiasi *Inalca* ir *Cremonini*, reikia konstatuoti, kad skundžiamoje nutartyje nėra teisės klaidų ir kad skirtingos procesinės priemonės nebūtų turėjusios įtakos Pirmosios instancijos teismo sprendimui.

130 Bet kuriuo atveju, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 79 punkte, ir kaip manė pačios *Inalca* ir *Cremonini*, jeigu Pirmosios instancijos teismas pažeidžia nustatytą protingą terminą sprendimui priimti, pareiškiant ieškinį Sąjungai pagal SESV 268 straipsnį ir 340 straipsnio antros pastraipos nuostatas gali būti pateiktas prašymas dėl žalos atlyginimo.

131 Todėl septintąjį, t. y. paskutinį, pagrindą, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

132 Kadangi nepatvirtintas nė vienas iš *Inalca* ir *Cremonini* nurodytų pagrindų, reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

133 Pagal Procedūros reglamento 184 straipsnio 1 dalį, kai apeliacinis skundas yra nepagrįstas, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Remiantis to paties reglamento 138 straipsnio 1 dalimi, taikoma apeliacinėse bylose pagal 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas iš *Inalca* ir *Cremonini*, o šios pralaimėjo bylą, jos turi padengti išlaidas, susijusias su pagrindiniu

apeliaciniu skundu. Kadangi *Inalca* ir *Cremonini* prašė priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas, susijusias su priešpriešiniu apeliaciniu skundu, o Komisija pralaimėjo bylą, ji turi padengti išlaidas, susijusias su šiuo priešpriešiniu apeliaciniu skundu.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **Atmesti pagrindinį apeliacinį skundą ir priešpriešinį apeliacinį skundą.**

2. **Priteisti iš *Inalca SpA – Industria Alimentari Carni* ir *Cremonini SpA* su pagrindiniu apeliaciniu skundu susijusias bylinėjimosi išlaidas.**

3. **Priteisti iš Europos Komisijos su priešpriešiniu apeliaciniu skundu susijusias bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.